

Gıda İmalatçısı Bir Firmada Çalışanların Yaşam Memnuniyet Düzeylerinin Ölçümüne Yönelik Bir Alan Çalışması¹

Hüseyin ÇİÇEKLIOĞLU

Öğr. Gör. Dr., Mersin Üniversitesi,
Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü
huseyinciceklioglu@gmail.com
Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-3922-6755>

Arif Selim EREN

Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü
arifselimeren@hotmail.com
Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-7274-1113>

Mustafa TAŞLIYAN

Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
mustafatasliyan@hotmail.com
Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-1141-9846>

Öz

Bireyin mutluluğunu ölçmek amacıyla kullanılan bir kavram olarak yaşam memnuniyeti, bireylerin yaşamlarını ne düzeyde olumlu veya olumsuz olarak değerlendirdiklerini ifade etmektedir. Yaşam memnuniyeti duygusal değerlendirmeden ziyade bilişsel bir ölçme olduğu için hem bireysel hem de sosyal anlamda önemli bir değişken olarak kabul edilmektedir. Bu araştırmanın temel amacı hem bireylerin ihtiyaçlarının belirlenmesi hem de yaşam memnuniyet düzeylerini etkileyen sağlık, iş, finans, eğlence, evlilik ve ilişki, çocuk, bireysel faktörler, arkadaş ve akraba ile konut koşulları gibi hizmetlerden ne derece memnun olduklarını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından ilgili çalışma ve ankete yönelik verilen “Etik Kurul Belgesi” ile çalışma başlatılmıştır. Kahramanmaraş’ta faaliyet gösteren bir gıda firmasında çalışan 127 mavi yakalı personele anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler

¹ Makale Geliş/Kabul Tarihi: 04.05.2021/23.12.2021

Künye Bilgisi: Çiçeklioğlu, H., Eren, A.S. ve Taşlıyan, M. (2021). Gıda imalatçısı bir firmada çalışanların hayat memnuniyet düzeylerinin ölçümüne yönelik bir alan çalışması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (3), 1948-1964. DOI: 10.33437/ksusbd.932704.

tanımsal istatistikler, korelasyon, faktör analizi ve Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlerin kendi aralarında anlamlı bir ilişkiye sahip oldukları ve sosyo-demografik özelliklerin araştırma değişkenleri üzerinde anlamlı bir farklılığa sebebiyet verdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Memnuniyeti, Öznel İyi Oluş, İşgörenler.

A Field Study for the Measurement of Life Satisfaction Levels of Employees in a Food Manufacturing Company

Abstract

As a concept used to measure the happiness of the individual, life satisfaction expresses the level of positive or negative evaluation of individuals' lives. Since life satisfaction is a cognitive measurement rather than emotional evaluation, it is considered as an important variable both individually and socially. The main purpose of this research is to determine how satisfied they are with the determination of the needs of individuals and the services such as health, work, finance, entertainment, marriage and relationship, children, individual factors, and housing conditions with friends and relatives that affect their life satisfaction levels. In this regard, the work was initiated with the "Ethics Committee Document" issued by the Social and Humanities Ethics Committee of the Rector's Office of Kahramanmaraş Sütçü İmam University for the relevant study and survey. A questionnaire was applied to 127 blue-collar personnel working in a food company operating in Kahramanmaraş. The data obtained were analyzed by descriptive statistics, correlation, factor analysis (exploratory and confirmatory) and Kruskal Wallis test. According to the findings obtained as a result of the research, it has been determined that the factors affecting life satisfaction have a significant relationship between them and socio-demographic characteristics cause a significant difference on the research variables.

Keywords: Life Satisfaction, Subjective Well-being, Employees.

GİRİŞ

Küreselleşmenin artması, ülkeler arasındaki sınırların kalkması, ulusların ve bireylerin sürekli değişiklik gösteren sosyo-demografik nitelikleri ve yaşam şartları bireylerin yaşam memnuniyet düzeylerinin ve onları etkileyen faktörlerin güncellenerek sürekli ölçülmesi ve takip edilmesini gerektirmektedir. Bireylerin, sahip olduklarının ve yaşama yönelik beklentilerinin kıyaslanması neticesinde meydana gelen fark, yaşam memnuniyeti olarak ifade edilmektedir. Yaşam memnuniyeti, bireylerin beklentileri ile yaşamlarının ne kadar bağdaştığının bir göstergesidir.

Konuya ilişkin alan yazın incelendiğinde, “Yaşam Memnuniyeti (Life Satisfaction)”, “Yaşam Kalitesi (Quality of Life)” ve “İyi Olma (Well-Being)” kavramlarının işletme, ekonomi, sosyoloji, tıp, felsefe ve psikoloji gibi bilimlerin üzerinde sıklıkla durduğu bir göstere olduğu görülmektedir. İyi olma, bireylerin barınma şartları, gelir düzeyleri ve sağlık durumları gibi nesnel (objektif) durumlarını, yaşam felsefesi, inanç sistemleri ve içerisinde yaşadıkları kültürel çevre gibi öznel (sübjektif) durumları ve takdir görme, beğenilme ve taklit edilmek gibi sosyal çevrelerde edinecekleri değerleri kapsayan bir olgudur. Yaşam memnuniyeti kavramı ise, iyi olma olgusunun öznel yönünü temsil etmek suretiyle, bireylerin içerisinde buldukları şartların kendilerine has bir şekilde değerlendirilmesinin bir sonucu olarak ifade edilmektedir (Frjins, 2010: 8).

Ülkelerin politik, sosyal ve ekonomik açıdan büyümelerinin ana merkezleri kentsel bölgeler olmakta ve yenilik ve yaratıcılığın, istihdama yönelik politikaların geliştirilmesinin ve ülkelerin zenginleştirilmesi adına atılacak adımların uygulama noktaları olarak ele alınmaktadır (Rezvani vd., 2013: 203). Kentlerde gerçekleştirilen faaliyetler, yaşam memnuniyetini artırmayı sağlasa bile, bireylerin ihtiyaçlarının net bir şekilde tespiti ve tatmini adına gizil bilgileri uygulayıcılara sunmamaktadır. Bu noktada gerçekleştirilecek yaşam memnuniyetine yönelik araştırmalar, uygulayıcılara, politika yapıcılara ve topluma kendileri adına açık olmayan yönlerden bilgiler sağlayacaktır (Diener vd., 2013: 519). Yerel yönetimler adına yaşam memnuniyeti araştırmaları, refah, kültürel zenginlik, sosyal, ekonomik ve temel fizyolojik gereksinimler gibi toplumsal temelli verileri sağladığı için ciddi önem arz etmektedir (Çelebi, 2003:19).

Bir ülke ya da bölgede alınacak kararların ve uygulanacak stratejilerin toplumdaki her bireyin yaşam memnuniyet düzeylerini artıracak nitelikte düzenlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, bireylerin yaşam memnuniyet düzeylerini etkilemekte olan faktörlerin tespiti bölgesel, ulusal ve küresel bazda büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı hem bireylerin ihtiyaçlarının belirlenmesi hem de yaşam memnuniyet düzeylerini etkileyen sağlık, iş, finans, eğlence, evlilik ve ilişki, çocuk, bireysel faktörler, arkadaş ve akraba ile konut koşulları gibi hizmetlerden ne derece memnun olduklarını ortaya koymaktır. Araştırma amacı doğrultusunda, öncelikle yaşam memnuniyeti kavramı açıklanacak olup, araştırma yöntemi ve alan araştırmasıyla ilgili bulgular konulacak ve elde edilen sonuçlar yorumlanıp, öneriler getirilecektir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yaşam Memnuniyeti

Memnuniyet ve kişisel iyi oluş olguları birbirleriyle yakın ilişki içerisinde olan kavramlardır. Bu sebeple yaşam memnuniyetinin daha net kavranabilmesi adına ilk olarak kişisel iyi oluş olgusunun tanımlanması gerekmektedir (Özer ve Karabulut, 2003: 73). Diener ve arkadaşlarına (1997: 25) göre kişisel iyi oluş, bireylerin kendilerini mutlu ve sağlıklı hissederek yaşamlarını pozitif bir şekilde değerlendirmeleri olarak ifade edilmektedir. Bu doğrultuda bireylerin kişisel iyi oluş durumları ne kadar yüksek seviyede olursa yaşamlarından da o derecede memnun olacaklardır.

Yaşam memnuniyeti kavramı, ilk olarak Neugarten ve arkadaşları tarafından 1961 yılında ele alınmıştır. Yaşam memnuniyeti Neugarten ve arkadaşlarına (1961: 134) göre, bireylerin yaşamdan bugüne kadar elde ettikleri ile geleceğe yönelik istek ve beklentilerinin kıyaslanmasıyla ulaştığı neticedir. Bir başka ifadeyle, bireylerin istek ve beklentilerini elde edebilmesindeki bilişsel değerlendirmelerinin bir sonucudur.

Bradley ve Corwyn (2004), bireylerin hedeflerinin ulaşılabilir olması ve ihtiyaçlarının karşılanabilmesini yaşam memnuniyeti olarak ifade etmektedir. Bu doğrultuda bireyler hedeflerine ne düzeyde ulaşırlarsa, o düzeyde yaşamlarından memnuniyet duyacaklardır. Frisch (2010) ise yaşam memnuniyetini, bireylerin isteklerinin, hedeflerinin ve en önemli gereksinimlerinin öznel bir şekilde değerlendirilmesi olarak tanımlamaktadır. Bir başka ifadeyle, bireylerin yaşam memnuniyeti, özellikli yaşam alanlarını ve yargılarını içermekte olan yaşam kalitelerinin öznel bir şekilde değerlendirmeye tabii tutulmasıdır (Kangal, 2013: 216).

Yaşam memnuniyeti olgusu, mutluluk, öznel iyi olma ve yaşam kalitesi olgularıyla beraber değerlendirildiğinde daha anlaşılır ve net bir hal almaktadır (Keser, 2003: 182). Yaşam memnuniyeti, bireylerin tüm yaşamını kapsamakta ve çok çeşitli boyutlarını içermektedir. Yaşam memnuniyeti, yalnızca bir statik bir duruma yönelik doyum değil, bireylerin yaşamlarının tamamındaki dinamik durumlara yönelik doyumlarını ifade etmektedir (Aydın, 2010: 24-25). Yapılan bütün yaşam memnuniyeti tanımlamalarından ortaya çıkan sonuç, yaşam memnuniyetinin bireylerin yaşamının tamamını kapsadığı ve bireylerin nasıl bir ruh sağlığına sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Bireylerin yaşamlarında karşılaşılabilecekleri herhangi bir olumsuzluk, zorluk ya da engelleme yaşam memnuniyet düzeylerinin düşmesine sebebiyet verebilmektedir (Demirel ve Canat, 2004: 6).

Bununla birlikte bireylerin yaşam memnuniyet düzeyleri sadece belirli bir alanla ilgili olmayıp yaşamlarının tamamını olumlu olarak değerlendirmeleridir. Örnek verilecek olursa, bireylerin sadece işlerinden memnuniyet duymaları, yaşamlarından da memnuniyet duymaları olarak değerlendirilmemelidir. İşe yönelik memnuniyet, bireylerin yaşam memnuniyetlerini arttırabilir fakat ikamesi olamaz (Veenhoven, 1996: 24).

Konuya ilişkin ilgili alan yazın incelendiğinde bireylerin yaşam memnuniyetlerini etkileyen faktörlerin çeşitli araştırmacılar tarafından farklı şekillerde ele alındığı görülmektedir. Söz konusu faktörler; eğitim durumu, medeni durum, yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklerden, değerler, beklentiler ve kişilik gibi öznel nitelikli faktörlere değin geniş bir pencereden ele alınmaktadır. Konuya ilişkin araştırma yapan bireyler kimi zaman yalnızca bu faktörlerden bir veya birkaç tanesinin bireylerin yaşam memnuniyetlerini ne düzeyde etkilediğini ülkeler ya da bölgeler bazında kıyaslamaktayken, kimi zaman da daha fazla boyutu içerisine alan modellemelerle bütünsel bir memnuniyet durumunu ortaya koymak için çalışmışlardır. 2013 yılında OECD tarafından gerçekleştirilen “Better Life Initiative” (Daha İyi Yaşam Girişimi) çalışması yaşam memnuniyetini 11 boyut halinde ele alarak ölçümlemenin temelini atmıştır. Söz konusu boyutlar genel yaşam memnuniyeti, kişisel güvenlik ve geleneksel ölçümler (yerel çevre, sağlık, barınma, iş ve gelir vb.) ölçümlerini içermektedir (OECD, 2013: 15). Alan yazındaki bir başka araştırmada ise Frihjn (2010) yaşam memnuniyetini etkileyen faktörleri Makro-Sosyal Yaşam Alanları (demokrasi, özgürlük, ulusal zenginlik vb.) ve Mikro-Sosyal Yaşam Alanları (iş, din, eğitim, sağlık ve gelir vb.) başlıklarıyla ele almıştır.

Bu araştırmada ise yaşam memnuniyetini etkileyen aşağıdaki faktörler ele alınmıştır:

- Sağlık
- İş
- Finansman
- Eğlence
- Evlilik ve ilişkiler
- Çocuklarla olan ilişkiler
- Bireysel faktörler

- Arkadaş ve akraba ilişkileri
- Konut koşulları

Yaşam memnuniyet düzeyini tespit etmek adına belirlenen ölçekler, bireylerin kendileri ile ilgili yorumları ve değerlendirmelerini ifade etmektedir. Bu yüzden “yaşam memnuniyeti” bireylerin kişisel ölçüt ve değerlendirmelerine dayanan verileri ortaya koymaktadır. Ancak bireylerin kişisel değerlendirmeleri doğrultusunda gerçekleştirilen yaşam memnuniyet ölçümleri, tam anlamıyla gerçekçi ve sağlıklı neticelerle sonuçlanamamaktadır. Bunun sebebi olarak da yaşam memnuniyet düzeyine ilişkin ölçümlerin, bireylerin kişilikleri ve yaşamlarına yönelik hatalı değerlendirmeleri dolayısıyla farklı ve eksik şekilde gerçekleşebilmesi gösterilmektedir (Akın ve Yalnız, 2015: 97).

Bu noktadan hareketle, yaşam memnuniyeti sübjektif bir olgu olduğundan ölçümlenebilmesi noktasında bireysel değerlendirmelere güvenme mecburiyeti bulunmaktadır (Veenhoven, 1996: 37). Yaşam memnuniyeti ölçümlerinin netlik kazanabilmesi adına bazı araştırmacılar bireylerin refah düzeyi, aile yaşamı, evlilik ve iş ile ilgili algıları gibi sübjektif değişkenlerden çok, meslek, maaş ya da sağlık gibi objektif değişkenlere güvenilmesi gerekliliğini belirtmektedir. İlgili araştırmacılar söz konusu objektif değişkenlerin yaşam memnuniyetini tanımlayabilmek adına yeterli olduğuna inanmaktayken, bazı araştırmacılar ise, bireylerin yaşam memnuniyetlerinin belirlenebilmesi adına sübjektif değişkenlerin yeterli olacağına inanmaktadır. Bu bireylere göre, objektif değişkenlerin bireylerin yaşam memnuniyetlerinin ölçülmesi noktasında yeterli olması halinde tüm zengin bireylerin yaşamlarından memnuniyet duyduğu algısının oluşacağı ya da iş ve eğitim olanakları daha kısıtlı olan köy/kırsalda yaşayan bireylerin şehirdeki bireylere oranla daha mutsuz olacağı düşünülmektedir (Mustafayeva ve Bayraktaroğlu, 2014: 130).

2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Kısıtları

Bu araştırmanın temel amacı hem bireylerin ihtiyaçlarının belirlenmesi hem de yaşam memnuniyet düzeylerini etkileyen sağlık, iş, finans, eğlence, evlilik ve ilişki, çocuk, bireysel faktörler, arkadaş ve akraba ile konut koşulları gibi hizmetlerden ne derece memnun olduklarını ortaya koymaktır.

Arzu edilenler ve elde edilenler arasındaki farkın kıyaslanması neticesinde ortaya çıkan öznel yargı olarak ifade edilmekte olan yaşam memnuniyetinin etki alanı oldukça geniş olup, dinamik bir özellik sergilediği için bireylerin paydaşları adına ciddi önem arz etmektedir. Aynı zamanda söz konusu bu öneme sahip olan yaşam memnuniyeti bireylerin, sağlık, iş, finansman, eğlence, evlilik ve ilişkiler,

çocuklarla olan ilişkiler, bireysel faktörler, arkadaş ve akraba ilişkileri ve konut koşulları gibi çeşitli faktörlerden etkilendiği içinde araştırmacı ve uygulayıcılar adına merak uyandıran araştırma konularından birisi haline gelmiştir.

Bu araştırma, araştırmanın yürütüldüğü dönemdeki (Ocak 2020-Şubat 2020) Kahramanmaraş il merkezinde yer alan bir gıda fabrikasında ve bu kurumda çalışan mavi yakalı bireylerin görüşleri ve ankette yararlanılan ölçekten toplanan verilerle sınırlandırılmıştır. Araştırmanın evrenini oluşturan çalışanların sayılarının fazla olması dolayısıyla gözlem, mülakat, anket ve deney gibi veri toplama tekniklerinden yalnızca anket tekniğinden yararlanılmıştır.

2.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş il merkezinde faaliyet göstermekte olan bir gıda fabrikasının mavi yakalı çalışanları oluşturmaktadır. Söz konusu fabrikada toplam 230 mavi yakalı çalışan istihdam edilmektedir. Araştırma evreninde örneklem belirlenirken şu formül kullanılmıştır:

$$n = \frac{N \cdot z^2 \cdot \sigma^2}{(N - 1) \cdot H^2 + z^2 \cdot \sigma^2}$$

İlgili formülde; 0,10 örneklem hatası, 1,96 anlamlılık düzeyi teorik değeri ve 0,5 standart sapma değeri ilgili formüle yerleştirildiğinde elde edilmesi gereken örneklem sayısının 123 olduğu tespit edilmiştir. Kolayda örnekleme yöntemiyle bu çalışanlardan 155 anket toplanmış olup, eksik ya da hatalı doldurulmuş olan anketlerin elenmesinden sonra 127 anket analize tabi tutulmuştur.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Kullanılan Ölçekler

Araştırmada 127 kişiye anket uygulaması yapılmış olup, bu anketler birebir görüşmeler vasıtasıyla toplanmıştır. Anketler bir gıda fabrikasında çalışan mavi yakalı personellere uygulanmıştır. Araştırmada uygulanan ankette katılımcılarla ilgili demografik sorulara (4 adet) ve yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlere yönelik (45 ifade) ifadeler yer verilmiştir.

Yaşam memnuniyetini etkileyen faktörleri belirleyebilmek adına, Özlü Erkılıç vd. (2015) tarafından geçerliliği ve güvenilirliği test edilen “Yaşam Memnuniyeti Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçekte, yaşam memnuniyetini etkileyen faktörler dokuz alt boyut olarak ele alınmıştır. Bu boyutlar; sağlık, iş, finansman, eğlence, evlilik ve ilişkiler, çocuklarla olan ilişkiler, bireysel faktörler, arkadaş ve akraba ilişkileri ve konut koşullarıdır. Söz konusu boyutlar beşer önerme ile ölçülmüş olup, ölçek toplam 45 maddeden oluşmaktadır.

Bununla birlikte araştırmaya yönelik anket formları ve içerikler Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 04/06/2020 tarihli toplantısında görüşülmüş ve etik kurul onayı E.21504 (72321963-824.99) sayılı evrak ile tarafımıza iletilmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Yapılan frekans analizi sonucu araştırma kapsamındaki 127 katılımcının %34,6'sı kadın, %65,4'ü erkektir. Araştırmaya katılan bireylerin yaşları incelendiğinde, katılımcı bireylerin %25,2'si 18-27 yaş, %27,6'sı 28-33 yaş, %22,8'i 34-39 yaş ve %24,4'ü 40 yaş ve üzerindedir.

Söz konusu bireylerin aylık ortalama gelir düzeyleri incelendiğinde, katılımcı bireylerin %25,2'sinin 2000-2400 TL, %24,4'ünün 2401-2950 TL, %22,8'inin 2951-3400 TL ve %27,6'sının da 3401 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip olduğu gözlemlenmektedir. Ve son olarak katılımcı bireylerin kıdem süreleri incelendiğinde, %29,1'inin 1-3 yıl, %24,4'ünün 4-6 yıl, %21,3'ünün 7-10 yıl ve %25,2'sinin 11 yıl ve daha uzun süreli kıdeme sahip oldukları gözlemlenmektedir.

Tablo 1. Sosyo-Demografik Bulgular

Cinsiyet	Sayı	%	Yaşınız	Sayı	%
Kadın	44	34,6	18-27 yaş	32	25,2
Erkek	83	65,4	28-33 yaş	35	27,6
<i>Toplam</i>	127	100	34-39 yaş	29	22,8
			40 yaş ve üzeri	31	24,4
			<i>Toplam</i>	127	100
Aylık Ortalama Gelir	Sayı	%	Kıdem Süreleri	Sayı	%
2000-2400 TL	32	25,2	1-3 yıl	37	29,1
2401-2950 TL	31	24,4	4-6 yıl	31	24,4
2951-3400 TL	29	22,8	7-10 yıl	27	21,3
3401 TL ve üzeri	35	27,6	11 yıl ve üzeri	32	25,2
<i>Toplam</i>	127	100	<i>Toplam</i>	127	100

Yaşam memnuniyeti ölçeğine ait iç tutarlılıkları değerlendirmek amacıyla Cronbach's Alfa değerine bakılmıştır. Tablo 2 incelendiğinde, yaşam memnuniyeti ölçeği alt boyutlarına ilişkin katsayı değerlerinin (a) 0,70 üzerinde olduğu gözlemlenmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde sosyal bilimler alanında 0,70 veya üzerinde bir (a) değerine sahip araştırma ölçeği güvenilir olarak ifade edilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2014).

Tablo 2. Güvenirlilik Analizi

<i>Kullanılan Ölçekler</i>	<i>İfade Sayısı (N of Items)</i>	<i>Cronbach's Alpha Katsayıları (α)</i>
Sağlık	5	0,819
İş	5	0,932
Finansman	5	0,898
Eğlence	5	0,916
Evlilik ve İlişkiler	5	0,717
Çocuklarla Olan İlişkiler	5	0,957
Bireysel Faktörler	5	0,925
Arkadaş ve Akraba İlişkileri	5	0,923
Konut Koşulları	5	0,952

Tablo 3'te araştırmaya katılan bireylerin yaşam memnuniyetlerini etkileyen faktörlere ilişkin algılarını belirlemeye yönelik ankette yer alan ölçeklere ilişkin standart sapma ve aritmetik ortalama değerleri yer almaktadır. Tablolarda yer alan analiz sonuçlarında ele alınan ortalama değerler 5'e doğru yaklaştıkça katılımcı bireylerin belirtilen ifadeye katıldıkları, 1'e doğru yaklaştıklarında ise belirtilen ifadeye katılmadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Faktörler	Ortalama	Standart Sapma
Sağlık	4,2772	,83876
İş	3,2079	1,27501
Finansman	3,1496	1,20343
Eğlence	3,6346	1,18244
Evlilik ve İlişkiler	3,8835	,91215
Çocuklarla Olan İlişkiler	4,0157	1,03758
Bireysel Faktörler	3,9260	1,04799
Arkadaş ve Akraba İlişkileri	4,0173	1,03250
Konut Koşulları	4,3654	,97528

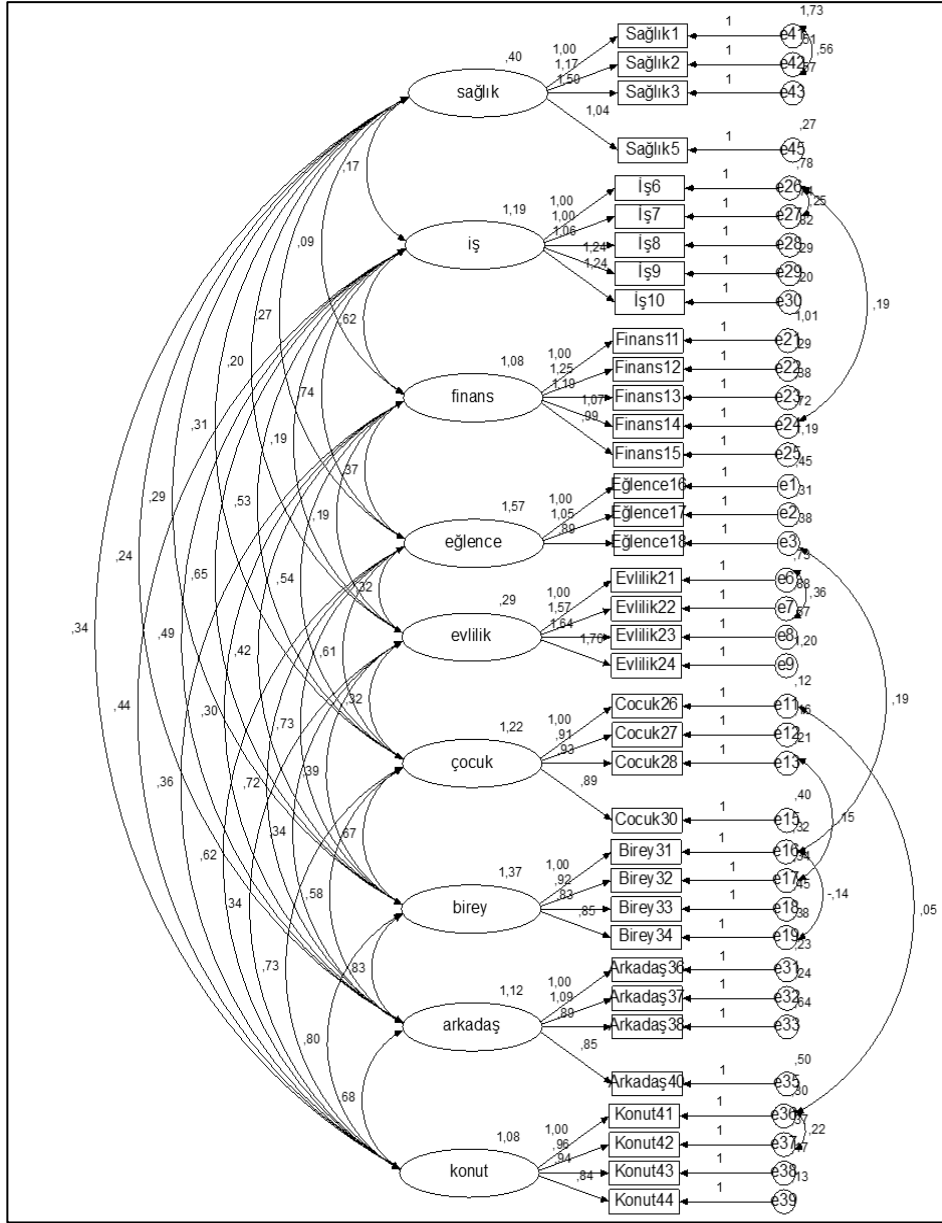
Katılımcı bireylerin yaşam memnuniyetlerine yönelik en çok önem verdikleri hususlar “konut koşulları” (Ort.=4,36) ve sonrasında “Sağlık İmkânlarıdır” (Ort.=4,27). Katılımcı bireylerin yaşam memnuniyetlerine yönelik en az önem verdikleri hususlar ise; “Finansman Koşulları” (Ort.=3,14) ve sonrasında “İş Koşullarıdır” (Ort.=3,20).

TÜİK (2019) yılı raporlarına göre bireylerin en çok tatmin oldukları unsur sağlıklı olmalarıdır. Bireylere yönelik mutluluk kaynakları değerlendirildiğinde; 2019 yılında en çok sağlıklı olma halinin mutlu ettiğini belirten bireylerin oranı

H.Çiçeklioğlu-A.S.Eren-M.Taşlıyan Gıda İmalatçısı Bir Firmada...

%69,9 olmuştur. Sağlıklı olma halini sırasıyla sevgi %14,3, başarı %9,2, para %4,2 ve iş %2,1 ile izlemektedir. Bu araştırmanın sonuçları, TÜİK verileri ile paralellik göstermektedir.

Gerçekleştirilen faktör analizi neticesinde bazı önermelerin diğer faktörlerin altında listelendiği tespit edilmesinden dolayı ankete yönelik benzeşim ve ayrışım geçerliliği kaygılarını ortadan kaldırmak adına doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Gerçekleştirilen analizlerle ortaya çıkan sonuçların kabul eşiği dâhilinde ele alınabilmesi adına bazı önermeler araştırma modelinden çıkartılmıştır. Veriler modele Şekil 1’de test edildiği haliyle uyum sağlamaktadır (NFI=,819; RFI=,794; IFI=934; TLI=,923, CFI=,932, CMIN/DF=1,476 ve RMSEA=,061). Benzeşim

ve ayrışım geçerliliği elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki şekilde ölçümlenmiştir.

Tablo 4. Geçerlilik İle İlgili İstatistikler

	CR	AVE	MSV	MaxR(H)
Konut Koşulları	0.943	0.805	0.432	0.947
Eğlence	0.921	0.796	0.292	0.925
Evlilik ve İlişkiler	0.753	0.537	0.372	0.770
Çocuklarla Olan İlişkiler	0.950	0.826	0.410	0.959
Bireysel Faktörler	0.921	0.745	0.454	0.925
Finansman	0.903	0.655	0.300	0.931
İş	0.928	0.722	0.300	0.953
Arkadaş ve Akraba İlişkileri	0.909	0.717	0.454	0.929
Sağlık	0.782	0.534	0.353	0.819

CR ve AVE değerlerinin elde edilen sonuçlara göre kabul eşiğinin üzerinde konumlandığı ve MSV'nin bütün faktörler adına AVE'den düşük seviyelere sahip olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla verilerin benzeşim ve ayrışım geçerliliğine sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 5'te yer alan korelasyon analizi, faktörlerin arasında mevcut bulunan ilişkilerin düzeyinin ve yönünün ölçülebilmesi adına gerçekleştirilmiştir. Söz konusu veriler parametrik bir özellik göstermediği için Spearman korelasyonu kullanılmıştır.

Gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçlarına göre, bireylerin yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlerin genel olarak birbirleriyle pozitif yönde anlamlı ilişkilere sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar ise, bireylerin yaşam memnuniyetlerinin sadece tek bir faktöre bağlanamayan, bireylerin yaşamlarının tamamına yönelik bir değerlendirme olduğu tanımlamasını desteklemektedir.

Tablo 5. Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sağlık (1)	1,00								
İş (2)	,118	1,00							
Finansman (3)	,099	,504	1,00						
		**							
Eğlence (4)	,178	,481	,315	1,00					
	*	**	**						
Evlilik ve İlişkiler (5)	,393	,268	,249	,333	1,00				
	**	**	**	**					

Çocuklarla Olan İlişkiler (6)	,321 **	,378 **	,497 **	,394 **	,422 **	1,00			
Bireysel Faktörler (7)	,340 **	,409 **	,318 **	,522 **	,458 **	,550 **	1,00		
Arkadaş ve Akraba İlişkileri (8)	,364 **	,307 **	,229 **	,526 **	,484 **	,456 **	,626 **	1,00	
Konut Koşulları (9)	,475 **	,259 **	,261 **	,378 **	,405 **	,579 **	,594 **	,592 **	1,00

** p<0,01 düzeyinde anlamlı ilişki

* p<0,05 düzeyinde anlamlı ilişki

Yapılan Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis analizi testleri neticesinde cinsiyet ve kıdem süresi değişkenleri açısından birtakım farklılıklar saptanmıştır. Söz konusu farklılıklar değerlendirilmek suretiyle Tablo 6'da yer alan çeşitli sonuçlar tespit edilmiştir.

Tablo 6. Cinsiyet Açısından Yaşam Memnuniyetine Etki Eden Faktörlerin Farklılaşması (Mann-Whitney U Testi Analizi)

	Sağlık	İş	Finansman	Eğlence	Evlilik	Çocuk	Birey	Arkadaş	Konut
M.-Whit. U	1565,000	1824,000	1423,000	1727,000	1689,000	1649,000	1760,000	1548,500	1566,000
Wilcoxon W	5051,000	2814,000	4909,000	5213,000	5175,000	5135,000	5246,000	5034,500	5052,000
Z	-1,375	-,010	-2,048	-,506	-,700	-,922	-,340	-1,438	-1,452
Sig.	,169	,992	,041	,613	,484	,356	,734	,150	,146

Değişken: Cinsiyet

Erkek ve kadın çalışanların elde edilen bulgulara göre; yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlerden olan "finansmana" yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (U=1423,000; z=-2,048; p=,041). Mann-Whitney U testi sonucunda, gruplar arasında kadın çalışanlar grubu lehine istatistiksel açıdan p<0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yani kadın çalışanların erkek çalışanlara oranla yaşam memnuniyeti sağlama noktasında finansmana yönelik algılamaları daha yüksektir.

Tablo 7. Kıdem Süresi Açısından Yaşam Memnuniyetine Etki Eden Faktörlerin Farklılaşması (Kruskal-Wallis Testi Analizi)

	Sağlık	İş	Finans	Eğlence	Evlilik	Çocuk	Birey	Arkadaş	Konut
Chi-square	12,974	2,579	3,192	6,885	2,706	5,229	14,980	5,037	7,336
df	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Sig. (2-tailed),005	,461	,363	,076	,439	,156	,002	,169	,062	

Değişken: Kıdem Süresi

Elde edilen bulgulara göre; kıdem süreleri ile yaşam memnuniyetini etkileyen “sağlık koşulları” ve “bireysel faktörlere” yönelik görüşler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre, bireylerin kıdem süreleri yükseldikçe sağlık koşullarına yönelik algılamalarının düştüğü gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, kıdem süresi 7 ile 10 yıl arasında olan çalışanların “bireysel faktörlere” yönelik algılamalarının kıdem süresi daha az olan bireylere göre daha düşük olduğu gözlemlenmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Arzu edilenler ve elde edilenler arasındaki farkın kıyaslanması neticesinde ortaya çıkan öznel yargı olarak ifade edilmekte olan yaşam memnuniyetinin etki alanı oldukça geniş olup, dinamik bir özellik sergilediği için bireylerin paydaşları adına ciddi önem arz etmektedir. Bu çalışmada, mavi yakalı çalışanların düşüncelerinden yola çıkarak yaşam memnuniyet düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda öncelikle konuya ilişkin literatür detaylı bir şekilde taranmıştır. Literatür taramasıyla ulaşılan bulgular kapsamında “Yaşam Memnuniyet Ölçeği” Kahramanmaraş il merkezinde faaliyet gösteren bir gıda fabrikasındaki 127 mavi yakalı çalışana uygulanmıştır. Gerçekleştirilen anket uygulaması neticesinde ulaşılan sonuçlar yorumlanmak suretiyle konuya ilişkin ilgi duyan araştırmacı ve uygulamacılar ile politika geliştirici birey ve kurumların istifade edebilecekleri bir kıstas meydana getirilmiştir.

Yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlerin standart sapmaları ve aritmetik ortalamaları üstünden gerçekleştirilen değerlendirme ile tanımsal istatistikler açısından anket uygulaması yapılan mavi yakalı çalışanların genel olarak yaşamlarından memnun oldukları gözlemlenmektedir. Katılımcı bireylerin yaşam memnuniyetlerine yönelik en çok “Konut Koşulları” ve “Sağlık İmkânları” faktörlerine önem vermektedir. Bununla birlikte “Finansman Koşulları” ve “İş Koşulları” katılımcı bireylerin yaşam memnuniyetine yönelik en az önem verdikleri hususlar olarak gözlemlenmektedir.

Gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçlarına göre, bireylerin yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlerin genel olarak birbirleriyle pozitif yönde anlamlı ilişkilere sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar ise, bireylerin yaşam memnuniyetlerinin sadece tek bir faktöre bağlanamayan, bireylerin yaşamlarının tamamına yönelik bir değerlendirme olduğu tanımlamasını desteklemektedir.

Gerçekleştirilen Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis analizi testleri neticesinde katılımcı bireylerin yaş ve aylık ortalama gelir değişkenleri açısından herhangi bir farklılık saptanmamıştır. Bununla birlikte cinsiyet ve kıdem süresi değişkenleri açısından birtakım anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Analiz

sonuçlarına göre; kadın çalışanların erkek çalışanlara oranla yaşam memnuniyeti sağlama noktasında finansmana yönelik algılamaları daha yüksektir. Bununla birlikte, bireylerin kıdem süreleri yükseldikçe sağlık koşullarına yönelik algılamalarının düşmekte ve kıdem süresi 7 ile 10 yıl arasında olan çalışanların “bireysel faktörlere” yönelik algılamalarının kıdem süresi daha az olan bireylere göre daha düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Konuya ilişkin alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçlarının diğer çalışmaları destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Eren ve Tunç (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bireylerin yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlerin birbirleriyle pozitif yönde anlamlı ilişkilere sahip olduğu tespit edilmiştir. Aslangiray (2016), Mustafayeva ve Bayraktaroğlu (2014) ve Diener (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda bireylerin demografik özellikleri ile yaşam tatminleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bununla birlikte Chen ve Lin (2014), Bayram vd. (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bireylerin cinsiyetleri ve yaşam tatminleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

İlerleyen dönemlerde gerçekleştirilecek araştırmalara yol göstermesi adına, konuyla ilişkili araştırmacılara çeşitli davranış ya da algı değişkenleri ile ilgili konuları ilişkilendirmek suretiyle söz konusu tutumların sonuç ya da nedenleri belirlemeleri ve çözüm önerileri sunmaları tavsiye edilmektedir. Bu çalışmanın kesitsel (cross-sectional) bir araştırma olması, çalışmaya yönelik bir sınırlılıktır. Nedensel ilişkilerin daha net açıklanabilmesi adına ilerleyen dönemlerdeki araştırmaların söz konusu ilişkiyi boylamsal (longitudinal) araştırma tasarımıyla ele alması tavsiye edilmektedir. Bunlara ek olarak mavi yakalı çalışanlar üzerinde yapılan bu araştırmanın sonuçları Kahramanmaraş ilindeki 127 çalışan ile sınırlıdır. Dolayısıyla araştırma sonuçlarının geniş örneklem kitleleri ve diğer sektör çalışanları açısından bir genelleme iddiası yoktur. Bu bağlamda gelecek araştırmacıların farklı meslek ve sektörlerden kişilerin dâhil edilmiş olduğu örneklem üzerinde araştırmalar yapması gelecek araştırmacılara önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akın, A. ve Yalnız, A. (2015). Yaşam memnuniyeti ölçeği (YMÖ) Türkçe formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (54), 95-102.

Aslangiray, A. (2016). *Yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlerin modellenmesi: Batı Akdeniz örneği*, [Doktora Tezi], Akdeniz Üniversitesi.

- Aydın, T. (2010) *Huzurevinde yaşayan yaşlıların geleceğe yönelik beklentilerinin öz bakım gücü ve yaşam doyumuna etkisi*, [Yüksek Lisans Tezi], On Dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Bayram, N., Sam, N., Aytaç, S. ve Aytaç, M. (2010) Yaşam tatmini ve sosyal dışlanma. "*İş, Güç*" *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 12 (4), 79-92.
- Bradley, R.. H. and CORWYN, R. F. (2004). Life satisfaction among European American, African American, Chinese American, Mexican American, And Dominican American Adolescents, *International Journal of Behavioral Development*, 28 (5), 385–400.
- Chen, S. K. and Lin, S. J. (2014). The latent profiles of life domain importance and satisfaction in a quality of life scale, *Social Indicators Research*, 116 (2), 429–445.
- Çelebi, T. (2003). *Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı ve Türkiye’de idari vesayet uygulamasının değerlendirilmesi*, [Yüksek Lisans Tezi], Ankara Üniversitesi.
- Demirel, S. ve Canat, S. (2004). Ankara'daki beş eğitim kurumunda kendini yaralama davranışı üzerine bir çalışma, *Kriz Dergisi*, 12 (3), 1-9.
- Diener, E., Inglehart R. and Tay, L. (2013). Theory and validity of life satisfaction scales, *Social Indicators Research*, 112 (3), 497–527.
- Diener, E., Suh, E. and Oishi, S. (1997). Recent findings on subjective well-being, *Indian Journal of Clinical Psychology*, (24), 25-41.
- Eren, A. S. ve Tunç, A. (2018). Kahramanmaraş'taki Suriyeli göçmenlerin yaşamtan ve kamu hizmetlerinden memnuniyet düzeylerinin ölçümüne yönelik bir alan çalışması, *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 5 (12), ss. 21-31.
- Frijns, M. (2010). *Determinants of life satisfaction*, Published Final Thesis, School of Business and Economics, Maastricht University, Maastricht.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2014), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe-yönetim-analiz*, Seçkin Yayın.
- Kangal, A. (2013), Mutluluk üzerine kavramsal bir değerlendirme ve Türk hane halkı için bazı sonuçlar, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (44), 214-223.

- Keser, A. (2003). *Çalışma yaşamında motivasyon ve yaşam tatmini*, Alf Aktüel Yayın.
- Mustafayeva, L. ve Bayraktaroğlu, S. (2014), İş-aile çatışmaları ve yaşam tatmini arasındaki ilişki: Türkiye ve İngiltere'deki akademisyenlerin karşılaştırılması, *İşletme Bilimi Dergisi*, 2 (1), 127-145.
- Neugarten, L., B, Havighurst, R. J. and Tobin, S. S. (1961) The measurement of life satisfaction, *Journal of Gerontology*. 16 (2), 134-143.
- OECD. (2013). *How is Life? Measuring well-being*, http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oced/economics/how-s-life-2013_9789264201392-en#page23. (Erişim Tarihi: 10.02.2021)
- Özer, M. ve Karabulut Özsoy, Ö. (2003). Yaşlılarda Yaşam Doyumu, *Turkish Journal of Geriatrics*, 6 (2), 72-74.
- Özlu Erkılıç, Z. Winkler, D. Popow, C. Zesch, H. E. and Akkaya Kalaycı, T. (2015). A comparative study of Turkish-Speaking migrants and natives living in Vienna/Austria concerning their life satisfaction – with a particular focus on satisfaction regarding their health, *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 11 (3), 206-217.
- Rezvani, M. R. Mansourian, H. and Sattari M. H. (2013). Evaluating quality of life in urban areas (Case study: Noorabad City, Iran, *Social Indicators Research*, 112 (1), 203-220.
- Veenhoven, R. (1996). Happy life-expectancy—A comprehensive measure of quality-of-life in nations, *Social Indicators Research*, (39), 1–58.
- * Bu araştırma verilerinin elde edilmesi için kullanılan anket formu Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 04/06/2020 tarihli toplantısında görüşülmüş ve etik kurul onayı E.21504 (72321963-824.99) sayılı evrak ile yazarlara bildirilmiştir. Araştırmaya ilgili kurumlardan gelen onay belgesi neticesinde başlanılmıştır.